

**‘Actualiserend ecologisch
onderzoek Wethouder
Wassebaliestraat, Staphorst’**

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van de Flora- en faunawet*

COLOFON

Titel: **'Actualiserend ecologisch onderzoek Wethouder Wassebaliestraat, Staphorst'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet

Projectcode: 12-416

Status: Conceptrapport

Datum: 22 november 2012

Auteur: M.A. (Martin) Heinen

Eindredactie: Drs. I. (Iwan) Veeman

Veldonderzoek: Ing. J.M. (Jorim) Kamerling

Opdrachtgever: Witpaard

.....
EcoGroen Advies BV

Postbus 625

8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2012)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Heinen, M.A. (2012). Actualiserend ecologisch onderzoek Wethouder Wassebaliestraat, Staphorst; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet. Conceptrapport 12-416. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding.....	2
1.1	Aanleiding en doelstelling	2
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	2
1.3	Algemene opzet en werkwijze.....	3
2	Flora- en faunawet.....	4
2.1	Wettelijk kader	4
2.2	Onderzoeksmethode	4
2.3	Flora.....	4
2.4	Vleermuizen.....	4
2.5	Grondgebonden zoogdieren.....	5
2.6	Broedvogels	6
2.7	Overige soortgroepen.....	6
3	Geraadpleegde bronnen	8

Bijlage

I	Wettelijk kader
---	-----------------

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Witpaard heeft EcoGroen Advies BV een actualiserend ecologisch onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de voorgenomen bouwwerkzaamheden voor de vestiging van Brink Climatesystems aan de Wethouder Wassebaliestraat in Staphorst. Het onderzoek is een actualisatie van een inventarisatie tussen 2006 en 2008 door EcoGroen Advies ten behoeve van het bedrijventerrein De Esch III.

De Flora- en Faunawet verplicht vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet. De gevolgen voor gebiedsgerichte natuurbescherming zijn in eerdere onderzoeken al aangetoond.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Uit het ecologische onderzoek komen de volgende onderzoeksresultaten naar voren:

- Er zijn geen beschermde of bedreigde planten in het plangebied aanwezig of te verwachten;
- Er zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten. Tevens is er geen schade aan vliegroutes of onmisbaar foerageergebied te verwachten;
- Verspreid in het gebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten. Vaste verblijfplaatsen van zwaardere beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Op circa 370 meter van het plangebied is een bijburch aanwezig van de strikt beschermde Das;
- In het plangebied en directe omgeving is broedgebied aanwezig voor algemene broedvogels van open water, ruderaal terreinen en ruigten. Er zijn geen nestlocaties van broedvogels met jaar rond beschermde nesten aanwezig of te verwachten in het plangebied;
- Laag beschermde amfibieën zijn mogelijk voortplantend en overwinterend aanwezig in het plangebied. Zwaardere beschermde amfibieën worden niet verwacht;
- Er zijn geen reptielen, beschermde vissen, ongewervelden en weekdieren aangetroffen of te verwachten.

Nader onderzoek en/of mitigerende maatregelen

- Ten aanzien van de strikt beschermde Das zijn, conform de verleende positieve afwijzing van de ontheffingsaanvraag, voldoende mitigerende maatregelen genomen zodat er geen schade optreedt aan de soort;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval te starten voor circa half maart en na eind juli. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Om te voorkomen dat vogels in het gebied gaan broeden is het aan te bevelen om geen (takken)hopen in het gebied te laten liggen, ruigte kort gemaaid te houden, geen zandhopen met steile randen te laten ontstaan en open terrein met plasjes regelmatig te betreden. Op deze wijze wordt het plangebied onaantrekkelijk gemaakt voor broedvogels van struweel en ruigte, Oeverzwaluw, Kievit, Scholekster en Kleine plevier;
- Voor de in het plangebied (mogelijk) voorkomende laag beschermde planten, amfibieën en grondgebonden zoogdieren geldt in deze situatie automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor geen verplichte vervolgacties voor deze soorten noodzakelijk zijn.

1 Inleiding

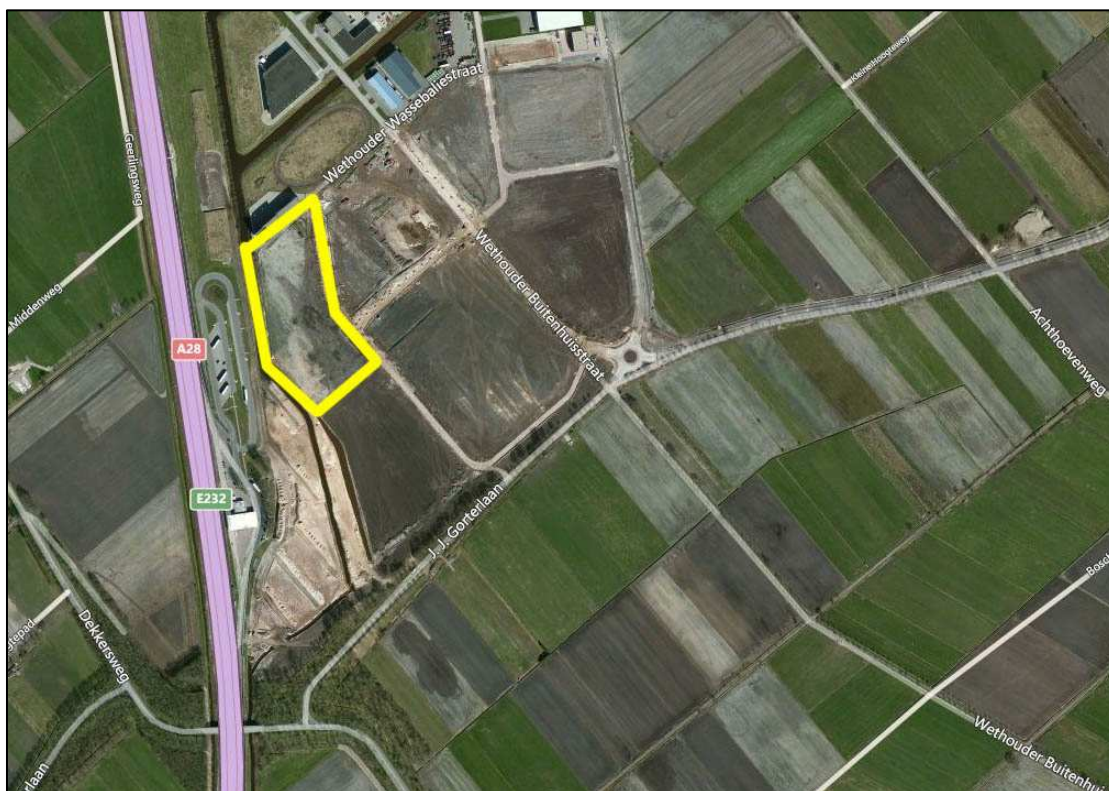
1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Witpaard heeft EcoGroen Advies BV een actualiserend ecologisch onderzoek uitgevoerd ten behoeve van de voorgenomen bouwwerkzaamheden voor de vestiging van Brink Climatesystems aan de Wethouder Wassebaliestraat in Staphorst. Het onderzoek is noodzakelijk ten behoeve van de ruimtelijke onderbouwing voor de beoogde ingrepen. In 2006 is een quickscan natuurtoets uitgevoerd in het gebied van bedrijventerrein De Esch III, waar het plangebied onderdeel van is (Veeman & Van der Sluis 2007).

De Flora- en Faunawet verplicht vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de mogelijk te nemen ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet. De gevolgen voor de gebiedsgerichte natuurbescherming zijn eerder beschreven in Veeman & Van der Sluis (2007) en Heinen (2009). Deze worden verder buiten beschouwing gelaten.

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

De planlocatie is een ruderaal terrein aan de zuidkant van Staphorst en maakt onderdeel uit van het nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein De Esch III. Het plangebied wordt begrensd door de Wethouder Wassebaliestraat en een aantal waterlopen evenwijdig aan de J.J. Gortelaar en de rijksweg A28 (zie figuur 1).

Figuur 1: Ligging van het plangebied (geel omlijnd). Bron luchtfoto: Bing Maps, 2012.

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Om inzicht te krijgen in de effecten van de voorgenomen ingreep op juridisch beschermde natuurwaarden is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 2).

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één actualiserend locatiebezoek, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 3 Geraadpleegde bronnen), beschikbare gebiedskennis en bekende ecologische principes. Ook is informatie meegenomen uit de positieve afwijzing van het Ministerie van LNV op de ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten. Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen en/of aanvullend onderzoek ten aanzien van beschermde soorten nodig is.

2 Flora- en faunawet

2.1 Wettelijk kader

De Flora- en faunawet verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten – ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet, bij het Ministerie van EL&I, noodzakelijk zijn.

2.2 Onderzoeksmethode

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op één locatiebezoek op 13 november 2012. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Flora- en faunawet tabel 2- en 3-soorten). Voor zover mogelijk zijn alle soortgroepen geïnventariseerd. De watergangen zijn tevens intensief onderzocht met een steeknet.

In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten. In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten.

2.3 Flora

Het plangebied bestaat uit een schaars begroeid ruderaal terrein met pioniersoorten en voornamelijk gras- en plantensoorten kenmerkend voor betreding en bodemverstoring waaronder Pitrus, Ridderzuring en Bijvoet. Er zijn in het plangebied geen beschermde of bedreigde planten aangetroffen. Gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid worden deze ook niet verwacht.

2.4 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Vaste verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen en kelders. Bebouwing en bomen ontbreken in het plangebied zodat vaste verblijfplaatsen van gebouw- en boombewonende vleermuizen kunnen worden uitgesloten.

Vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor hun oriëntatie en langs deze structuren van hun verblijfplaats naar foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en lijnvormige houtopstanden) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

De beoogde plannen geven geen aanleiding schade te veronderstellen aan vliegroutes van vleermuizen. In het plangebied zijn geen opgaande lijnvormige structuren aanwezig die van belang kunnen zijn als vliegroute.

Foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

De watergangen op de grens van het plangebied zijn beperkt geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Door de geplande ontwikkeling is geen sprake van schade aan onmisbaar foerageergebied. Bovendien zal het plangebied door de toename van bebouwing en opgaande beplanting meer geschikt worden als foerageergebied voor vleermuizen.

2.5 Grondgebonden zoogdieren

Juridisch zwaar beschermde zoogdieren

Das

In het verleden maakte het plangebied onderdeel uit van primair foerageergebied van de strikt beschermde Das (Veeman & Van der Sluis 2007). Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van overige zwaarder beschermde zoogdieren als Steenmarter en Waterspitsmuis (Douma *et al.* 2011; www.zoogdieratlas.nl).

Op circa 370 meter ten zuiden van het plangebied is een bewoonde dassenburcht met twee vluchtpijpen (bijburcht) aanwezig. Tevens is een wissel aangetroffen bij deze burcht die in zuidoostelijke richting van het plangebied vandaan loopt. Door de werkzaamheden in het gehele plangebied De Esch III zal er circa 20 hectare foerageergebied van Das permanent verdwijnen. Er is voor de negatieve gevolgen van de aanleg van het bedrijventerrein een ontheffing Flora- en faunawet aangevraagd en een positieve afwijzing verkregen, mits mitigerende maatregelen worden uitgevoerd (Ministerie van LNV 2009a).

Uit het veldonderzoek dat is uitgevoerd op 13 november 2012 is gebleken dat de bijburcht nog steeds is bewoond. De burcht is uitgebreid tot vier vluchtpijpen, waarvan er twee door dassen worden gebruikt. Om negatieve effecten op Das te voorkomen zijn in de periode 2009-2012 mitigerende maatregelen uitgevoerd conform de eisen in de verleende positieve afwijzing. Deze maatregelen zijn zowel van toepassing op de aanleg van het gehele bedrijventerrein De Esch III als op de ontwikkelingen in het plangebied. Tijdens het veldonderzoek waren de volgende mitigerende maatregelen zichtbaar:

- Aan de zuid- en westzijde van het bedrijventerrein is een compensatiegebied met fruitbomen en besheesters ingericht voor Das;
- Tussen het compensatiegebied en het bedrijventerrein is een dassenkerend raster geplaatst. De Das heeft hierdoor geen toegang meer heeft tot het aan te leggen bedrijventerrein;
- Er is geen verlichting in de omgeving van de burcht aangebracht tijdens de fase van de inrichtings- en grondwerkzaamheden.

De volgende mitigerende maatregelen zijn door het Ministerie van LNV ook vereist:

- De werkzaamheden vinden overdag plaats zodat Das geen hinder ondervindt van de werkzaamheden;
- Grond- en inrichtingswerkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd, waarbij elke fase aansluitend aan de vorige fase gestart wordt. De werkzaamheden zijn zover mogelijk van de burcht gestart, aansluitend aan bestaande bebouwing van De Esch II. De minimale afstand tussen de burcht en de werkzaamheden is te allen tijde 240 meter;
- De graaf- en grondwerkzaamheden tijdens de voortplantingsperiode van Das (maart – juli) vinden zo ver mogelijk van de burcht plaats om verstoring door trilling en lawaai te beperken;
- Langs de randen van het bedrijventerrein wordt spaarzaam omgegaan met verlichting. Er worden alleen verlichtingsbronnen gebruikt die de bodem ter plekke verlichten, maar geen verstrooiing van licht in de omgeving geven;
- De kwaliteitsimpuls van het dassenleefgebied is gericht op het versterken en verbinden van de burcht met de populatie in de boswachterij Staphorst;
- Alle bovenstaande maatregelen zullen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van dassen;
- Bovenstaande maatregelen zullen in een ecologisch werkprotocol worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol zal op de locatie aanwezig zijn en onder betrokken werknemers bekend zijn. Werkzaamheden dienen conform dit protocol te worden uitgevoerd;
- Tevens zal er elk jaar, in januari (te starten in 2011), een rapportage over de voortgang van de subsidieregeling en de aldus gerealiseerde compensatie worden verstuurd naar het Ministerie van LNV. Naast het aantal aanvragen zullen ook de locaties van de verstrekte subsidies op de kaart worden gezet;
- Daarnaast zal de bijburcht gedurende het gehele project gemonitord worden. Hierbij zal er niet alleen naar het gebruik van de bijburcht gekeken worden, maar ook naar de zuidelijk gelegen kraamburcht. Deze monitoringsrapportage zal ook elk jaar, in januari (te starten in 2011), verstuurd worden naar het Ministerie van LNV.

Door het nemen van bovengenoemde maatregelen zijn er geen negatieve effecten ten aanzien van Das te verwachten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied voor de Esch III, waaronder de vestiging van Brink.

Overige soorten

In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van laag beschermde, kleine grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten, zoals Haas, Veldmuis, Mol en Huisspitsmuis.

Bij de geplande werkzaamheden kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele laag beschermde zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is. Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan – indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

2.6 Broedvogels

Aangezien voorliggend onderzoek een quickscan betreft, is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Toch kan op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes beoordeeld worden welke soorten aanwezig kunnen zijn.

In deze paragraaf wordt hoofdzakelijk aandacht besteed aan broedvogels met jaarrond beschermde nesten (zie kader). Daarnaast wordt kort ingegaan op de meer algemeen voorkomende broedvogels.

Jaarrond beschermde nesten van broedvogels

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Aanwijzingen voor de aanwezigheid van jaarrond beschermde nestlocaties van broedvogels zijn niet aangetroffen in het plangebied en directe omgeving. Negatieve effecten op broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn zodoende als gevolg van de beoogde plannen niet te verwachten. Nabij het tankstation aan de A28, op een afstand van minimaal 70 meter van het plangebied, komt een roekenkolonie voor. Deze ligt buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden in het plangebied.

Overige broedvogels

In en langs de randen van het plangebied zijn algemene broedvogels van open water, pionierssituaties en ruigten aanwezig en te verwachten zoals Wilde eend, Meekoet, Waterhoen, Kleine plevier, Kievit, Oeverzwaluw, Merel, Winterkoning, Roodborst, en Heggenmus.

Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor verstoring tijdens het broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend.

Geadviseerd wordt de werkzaamheden buiten het broedseizoen te starten. Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen dan ook geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

Om te voorkomen dat vogels in het gebied gaan broeden is het aan te bevelen om geen (takken)hopen in het gebied te laten liggen, ruigte kort gemaaid te houden, geen zandhopen met steile randen te laten ontstaan en open terrein met plasjes regelmatig te betreden. Op deze wijze wordt het plangebied onaantrekkelijk gemaakt voor broedvogels van struweel en ruigte, Oeverzwaluw, Kievit, Scholekster en Kleine plevier.

2.7 Overige soortgroepen

Zwaardere beschermde soorten uit de soortgroepen vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelden zijn tijdens het veldonderzoek niet aangetroffen en worden niet verwacht. Vervolgstappen zijn hiervoor niet aan de orde. Onderstaand volgt een korte motivatie.

Vissen en amfibieën

Vanwege de aanwezigheid van permanent oppervlaktewater langs de rand van het plangebied is de aanwezigheid van vissen en voortplanting en overwintering van amfibieën te verwachten. Tijdens het veldonderzoek, waarbij intensief is bemonsterd met een steeknet, zijn geen beschermde vissoorten vastgesteld. Deze zijn gezien het aanwezige biotoop en bekende verspreidingsgegevens, ook niet te verwachten (RAVON 2012 en Crombaghs *et al.* 2002). De aanwezige en te verwachten amfibieën komen algemeen voor in Nederland en zijn laag beschermd (Flora- en faunawet tabel 1). Het betreft soorten als Kleine watersalamander, Bastaardkikker, Bruine kikker en Gewone pad. Voortplanting en overwintering van zwaardere beschermde amfibieën kan worden uitgesloten omdat zich in de nabijheid van de planlocatie geen geschikte voortplantingswateren bevinden (RAVON 2012).

Bij de realisatie van de plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van laag beschermde amfibieën verloren gaan. Voor de genoemde amfibieënsoorten geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

Wel is het wenselijk om rekening te houden met deze kwetsbare soortgroep. Effecten op amfibieën kunnen – mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de meest kwetsbare perioden van amfibieën, die globaal lopen van maart t/m half augustus (voortplantingsperiode) en november t/m maart (overwinteringsperiode).

Reptielen

Gezien de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (RAVON 2012) is de aanwezigheid van reptielen niet te verwachten in het plangebied.

Ongewervelden en weekdieren

In het plangebied zijn geen beschermde of bedreigde (Rode Lijst) ongewervelden en weekdieren aangetroffen. Tevens ontbreekt geschikt biotoop voor voortplantingslocaties van beschermde ongewervelden en weekdieren binnen het plangebied. Deze zijn dan ook niet te verwachten.

3 Geraadpleegde bronnen

- Bekker J.P, P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Crombaghs B.H.J.M., Berg, N. van den & A.B. Goutbeek (2002). Vissen in Overijssel. Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel.
- Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Douma, M. C.P.M. Zoon & A.D. Bode (2011). De Zoogdieren van Overijssel, leefwijze en verspreiding in de periode 1970 t/m 2010. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Heinen, M.A. (2009). Projectomschrijving in het kader van de aanvraag van een ontheffing ex. artikel 75 FLORA- EN FAUNAWET 'De Esch III, Staphorst'. Rapport 08-044B EcoGroen Advies, Zwolle.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009a). Besluit afwijzing Flora- en faunawet ontheffing ex artikel 75. Kenmerk: FF/75C/2009/0195. bes.afw.avk; d.d. 15 december 2009.
- Ministerie van LNV (2009b). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Veeman, I. & M. van der Sluis (2007). Ecologisch onderzoek De Esch III, Staphorst. Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 06-033 EcoGroen Advies, Zwolle.
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (onder andere *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóór laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)

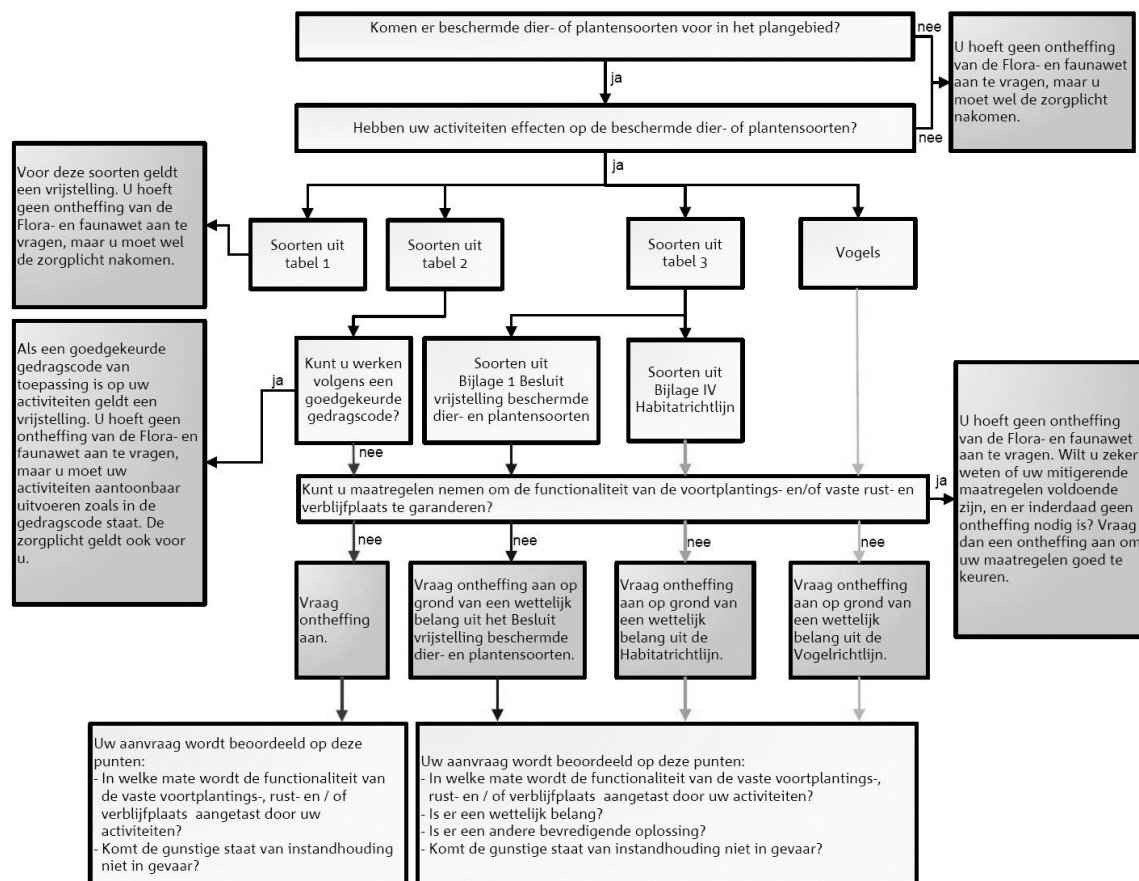
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.